

TEMELJNI UGOVOR

IZMEĐU CRNE GORE I SRPSKE PRAVOSLAVNE CRKVE

Crna Gora, koju zastupa Vlada Crne Gore, i Srpska pravoslavna crkva, koju zastupa Sveti Arhijerejski Sinod Srpske Pravoslavne Crkve (u daljem tekstu: strane ugovornice),

U namjeri da urede pravni okvir međusobnih odnosa,

Pozivajući se na međunarodno pravo i Ustavom Crne Gore zajemčenu slobodu vjeroispovijesti i načelo odvojenosti države i Crkve, na pravoslavno kanonsko pravo, Ustav Srpske Pravoslavne Crkve (u daljem tekstu: Ustav SPC) i crkveno ustrojstvo od osnivanja Žičke Arhiepiskopije, Pečke Patrijaršije, odnosno Srpske Pravoslavne Crkve,

Polazeći od činjenice da je Hrišćanska Crkva na prostoru današnje Crne Gore prisutna od apostolskih vremena i njenog kontinuiteta-misije kroz istorijsko pravoslavno i crkveno ustrojstvo od osnivanja Zetske, Budimljanske i Humske Episkopije Žičke Arhiepiskopije (1219-1220.g.),

Uvažavajući doprinos Srpske Pravoslavne Crkve u društvenom, kulturnom i obrazovnom razvoju Crne Gore i istorijsku ulogu Mitropolije crnogorsko-primorske za vrijeme crnogorskih mitropolita-gospodara,

Konstatujući da Srpsku Pravoslavnu Crkvu u Crnoj Gori čine, kao njen organski dio, Mitropolija crnogorsko-primorska i Eparhije budimljansko-nikšićka, mileševska i zahumsko-hercegovačka i primorska (ili: zahumsko-hercegovačka),

Sporazumjele su se o sljedećem:

Član 1

Strane ugovornice potvrđuju da su Srpska Pravoslavna Crkva (u daljem tekstu: Crkva) i Crna Gora (u daljem tekstu: Država) svaka u svom polju djelovanja, nezavisne i samostalne i obavezuju se da će u međusobnim odnosima u potpunosti poštovati to načelo.

Strane ugovornice se obavezuju da će međusobno sarađivati u cilju cjelovitog duhovnog i materijalnog razvoja čovjeka i društva i unapređivanja opšteg dobra.

Član 2

Država priznaje kontinuitet pravnog subjektiviteta i u skladu sa svojim Ustavom jemči Crkvi i njenim crkveno-pravnim licima (eparhijama, crkvenim opštinama, manastirima, zadužbinama, samostalnim ustanovama i fondovima i, prema crkvenoj namjeni, pojedinim hramovima) vršenje javnopravnih ovlašćenja u Crnoj Gori u skladu sa pravoslavnim kanonskim pravom i Ustavom SPC.

Nadležna crkvena vlast ima pravo da samostalno uređuje njezinu unutrašnju organizaciju i da osniva, mijenja, ukida ili priznaje crkveno-pravna lica prema odredbama pravoslavnog kanonskog prava i Ustava SPC.

Nadležna crkvena vlast o tim odlukama obavještava organ državne uprave radi evidentiranja crkveno-pravnih lica u skladu sa državnim propisima.

Nadležni državni organ je dužan da postupi po prijavi nadležnih crkvenih vlasti.

Član 3

Država jamči Crkvi, crkveno-pravnim licima, sveštenstvu, monaštvu i vjernicima slobodu održavanja duhovnih i administrativnih veza, saglasno pravoslavnom kanonskom pravu i Ustavu SPC, sa svojim najvišim crkvenim tijelima, sa drugim pomjesnim Pravoslavnim Crkvama, kao i sa i vjerskim zajednicama.

Član 4

Poštujući slobodu vjeroispovijesti, Država priznaje Crkvi slobodu vršenja njene apostolske jevanđelske misije, posebno u pogledu bogoslužjenja, ustrojstva, crkvene uprave, prosvjete i vjerske propovijedi.

Član 5

Crkva ima isključivo i neotuđivo pravo da slobodno, u skladu sa potrebama i na osnovu pravoslavnog kanonskog prava i Ustava SPC, u Crnoj Gori uređuje sopstveno crkveno ustrojstvo, kao i da osniva, mijenja i ukida arhijerejska namjesništva, crkvene opštine, parohije, manastire i druge organizacione jedinice.

Član 6

Crkva je nadležna za sva crkvena imenovanja, premještaje, smjene, dodjelu i oduzimanje crkvenih službi, u skladu sa pravoslavnim kanonskim pravom i Ustavom SPC.

Sveti Arhijerejski Sabor Srpske Pravoslavne Crkve je kao najviša crkvena vlast isključivo nadležan za izbor, hirotoniju i postavljenje arhijereja u eparhijama u Crnoj Gori, kao i za osnivanje, mijenjanje i ukidanje eparhija u skladu sa pravoslavnim kanonskim pravom i Ustavom SPC.

Nadležne crkvene vlasti imaju pravo da u skladu sa pravoslavnim kanonskim poretkom i odgovarajućim crkvenim propisima donose odluke duhovne i disciplinske prirode bez ikakvog uplitanja državne vlasti.

Član 7

Država jamči Crkvi slobodu bogoslužjenja, vjerskih obreda i ostalih vjerskih i humanitarnih djelatnosti.

Bogoslužjenje, vjerski obredi i ostale vjerske djelatnosti se obavljaju u hramovima, drugim zgradama, na grobljima i prostorima u crkvenoj svojini, kao i na javnim mjestima, otvorenim prostorima i mjestima vezanim za značajne istorijske događaje ili ličnosti.

Država jemči Crkvi nepovredivost prava svojine i državine nad manastirima, hramovima, zgradama i drugim nepokretnostima i prostorima u njenom vlasništvu, u skladu sa pravnim poretkom Države.

Država se obavezuje da, u skladu sa sopstvenim pravnim poretkom, izvrši uknjižbu svih neupisanih nepokretnosti u vlasništvo Mitropolije crnogorsko-primorske, Eparhije budimljansko-nikšićke, Eparhije mileševske, Eparhije zahumsko-hercegovačke i njihovih crkveno-pravnih lica kojima pripadaju.

Samo zbog izuzetnih razloga i sa izričitim pristankom crkvenih vlasti objekti i prostori iz stava 3 ovog člana mogu biti korišćeni u druge svrhe.

U objektima i prostorima iz stava 3 ovog člana državni organi ne mogu preduzimati bezbjednosne mjere bez prethodnog odobrenja nadležnih crkvenih organa, osim u slučajevima kada to nalažu razlozi hitnosti zaštite života i zdravlja ljudi.

Prilikom održavanja bogoslužjenja ili vjerskih obreda na javnim mjestima i otvorenim prostorima (litije, hodočašća i slični crkveni obredi), nadležne crkvene vlasti će blagovremeno obavijestiti državne organe koji će osigurati javni red i bezbjednost ljudi i imovine.

Član 8

U slučaju pokretanja krivičnog ili prekršajnog postupka protiv klirika ili vjerskih službenika Crkve, državni organ koji vodi postupak će o tome obavijestiti nadležnog arhijereja.

Član 9

Tajna ispovijesti je u potpunosti i uvijek nepovrediva.

Član 10

Kao neradni dani za pravoslavne hrišćane u Crnoj Gori su predviđene nedjelje i sljedeći vjerski praznici:

- Badnji dan (24. decembar po julijanskom/ 6. januar po gregorijanskom kalendaru),
- Božić i Sabor Presvete Bogorodice (25. i 26. decembar po julijanskom/ 7. i 8. januar po gregorijanskom kalendaru),
- Veliki Petak,
- Vaskrsni Ponedjeljak,
- Prvi dan Krsne slave.

Strane ugovornice su saglasne da će zaposlenima kod poslodavca omogućiti u skladu sa aktima poslodavca korišćenje odmora u toku radnog vremena na vjerske praznike: Sveti Sava, prvi arhiepiskop srpski (14. januar po julijanskom/ 27. januar po gregorijanskom kalendaru), Sveti Vasilije Ostroški (29. april po julijanskom/ 12. maj po gregorijanskom kalendaru) i Sveti Petar Cetinjski (18. oktobar po julijanskom/ 31. oktobar po gregorijanskom kalendaru), radi učestvovanja u vjerskom obredu.

Strane ugovornice se mogu dogovoriti o eventualnim promjenama neradnih dana ukoliko se za to ukaže obostrana potreba.

Član 11

Crkva i crkveno-pravna lica imaju pravo da nasljeđuju, kupuju, posjeduju, koriste i otuđuju pokretna i nepokretna dobra, kao i da stiču i otuđuju imovinu, obavljaju privredne i druge djelatnosti prema odredbama pravoslavnog kanonskog prava i Ustava SPC, a u skladu sa pravnim poretkom Države.

U slučajevima premještanja, iznošenja iz države ili otuđenja dobara koji predstavljaju kulturnu baštinu Države, a na kojima pravo svojine ima Crkva, primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje zaštita kulturnih dobara.

Crkva može osnivati zadužbine i fondacije prema odredbama pravoslavnog kanonskog prava i Ustava SPC, a u skladu sa pravnim poretkom Države.

Član 12

Restitucija pokretnih i nepokretnih crkvenih dobara, oduzetih ili nacionalizovanih bez pravične naknade, biće izvršena u skladu sa zakonom koji će uređivati materiju restitucije u Crnoj Gori uz prethodni dogovor sa nadležnim crkvenim vlastima.

Strane ugovornice su saglasne da je pitanje iz stava 1 ovog člana potrebno regulisati u razumnom roku.

Nepokretnu i pokretnu imovinu koja treba da bude vraćena Crkvi u vlasništvo ili za koju će država obezbijediti pravičnu naknadu utvrdiće Mješovita komisija sastavljena od predstavnika strana ugovornica.

Član 13

Crkva ima pravo da gradi hramove i crkvene objekte, kao i da proširuje i preuređuje postojeće, a u skladu sa pravnim poretkom Države.

Država se obavezuje da omogući Crkvi saradnju sa nadležnim državnim organima prilikom izrade prostorno-planskih dokumenata u cilju stvaranja uslova za izgradnju vjerskih objekata.

Nadležni arhijerej donosi odluku o izgradnji crkvenog objekta u skladu sa pravoslavnim kanonskim pravom i Ustavom SPC i predlaže lokaciju za izgradnju objekata, a nadležne vlasti Crne Gore će prihvatiti predlog ukoliko ne postoje protivni objektivni razlozi javnog interesa.

Nadležne vlasti u Crnoj Gori neće razmatrati zahtjeve za izgradnju vjerskih objekata Crkve koji nemaju pismeno odobrenje nadležnog eparhijskog Arhijereja.

Država finansijski pomaže Crkvu, naročito obnovu i očuvanje pravoslavnih vjerskih objekata koji imaju kulturno-istorijsku vrijednost.

Član 14

Država jamči Crkvi slobodu vršenja prosvjetne, kulturne, naučne, informativne, izdavačke i drugih djelatnosti koje su povezane sa njezinom duhovnom misijom, a u skladu sa pravnim poretkom Države.

Država jamči Crkvi pravo da posjeduje, štampa i izdaje knjige, novine, časopise i audio-vizuelne materijale vjerskog, prosvjetnog, kulturnog i naučnog sadržaja.

Crkva ima takođe pristup i sredstvima javnog informisanja (novine, radio, televizija, internet).

Crkva ima pravo da osniva i uređuje radio i televizijske stanice, a u skladu sa pravnim poretkom Države.

Član 15

Crkva ima pravo da u skladu sa Ustavom SPC osniva vjerske obrazovne ustanove za srednje i visoko obrazovanje sveštenika i vjerskih službenika.

Osnivanje drugih obrazovnih institucija od strane Crkve reguliše se zakonom.

Crkva ima pravo da osniva i uređuje ustanove kulture u skladu sa Ustavom SPC i pravnim poretkom Države.

Finansiranje prosvjetnih i kulturnih ustanova u Crnoj Gori, čiji je osnivač Crkva, kao i status njihovog osoblja i korisnika (lica koja ih pohađaju), bliže će se urediti posebnim sporazumom u skladu sa pravnim poretkom Države.

Član 16

Država jamči pravo roditeljima i staraocima da svojoj djeci obezbijede vjersko obrazovanje u skladu sa sopstvenim uvjerenjima.

Pravoslavna vjerska nastava u javnim školama može se regulisati, u skladu sa pravnim poretkom Države.

Član 17

Crna Gora jamči Crkvi pravo na pastirsku brigu o pravoslavnim vjernicima u oružanim snagama i policijskim službama, kao i onima koji se nalaze u zatvorima, javnim zdravstvenim ustanovama, sirotištima i svim ustanovama za zdravstvenu i socijalnu zaštitu javnog i privatnog tipa.

Nadležni državni organi obezbjeđuju, u dogovoru sa nadležnim crkvenim vlastima, uslove da se pravoslavnim vjernicima omogući ostvarivanje slobode vjeroispovijesti, kao i bogoslužbeni prostor i posnu hranu za pravoslavne vjernike u bolnicama, zatvorima, vojsci, policiji, đlačkim, studentskim i staračkim domovima.

Član 18

Crkva ima pravo da osniva dobrotvorne i socijalne ustanove i organizacije u skladu sa pravnim poretkom Države.

Ustanove iz stava 1 ovog člana svoju unutrašnju organizaciju i način rada regulišu statutima odobrenim od strane nadležne crkvene vlasti, i imaju isti pravni položaj kao i državne ustanove iste namjene.

Strane ugovornice mogu zaključiti posebne ugovore o međusobnoj saradnji državnih i crkvenih dobrotvornih, socijalnih, zdravstvenih, obrazovnih i sličnih ustanova.

Član 19

U cilju praćenja primjene Ugovora i unapređenja saradnje između strana ugovornica obrazovaće se Mješovita komisija sa jednakim brojem predstavnika.

Mješovita komisija se sastaje po potrebi, a najmanje jednom u šest mjeseci.

Ugovor se zaključuje na neodređeno vrijeme, a može se mijenjati saglasnošću strana ugovornica.

Član 20

Ugovor je sačinjen u četiri istovjetna primjerka od kojih se po dva nalaze kod svake strane ugovornice.

Ugovor stupa na snagu danom potpisivanja.

Ugovor će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore" i „Glasniku“, službenom listu Srpske Pravoslavne Crkve.

u

_____ 2022.g.

za Crnu Goru

za Srpsku Pravoslavnu Crkvu